

**Розробка першого заняття в творчих учнівських об'єднаннях
закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного
напрямку у 2018-2019 навчальному році
Тренінгове заняття ¹на тему: «Добрототворення – наша мета»**

Мета: формування духовно-моральних якостей вихованців через вивчення поняття «добрототворення».

Завдання:

- ✓ мотивація вихованців на створення добрих справ;
- ✓ розвиток емпатії;
- ✓ розвиток уявлення вихованців про добро і зло;
- ✓ розширення знань вихованців про поняття «доброта» і її значення в житті людини;
- ✓ розвиток навичок рефлексії;
- ✓ підвищення згуртованості;
- ✓ активізація процесів самопізнання та саморозкриття;
- ✓ розвиток соціальних і комунікативних вмінь, необхідних для встановлення міжособистісних відносин;
- ✓ формування активної життєвої позиції, людяності, чесності, милосердя, доброти.

Методи: робота по колу, робота парами, індивідуальна робота, обговорення, «мозковий штурм», розминка.

Обладнання та матеріали: маркери, фліп-чарт / дошка / ватман, клубок з нитками, картки з прислів'ями, капелюх / пакет, кошик з мудрими порадами, аркуші А-4, стікери, плакат із зображенням сита.

Використана література педагогом-позашкільником у підготовці до заняття:

1. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання: навч. посіб. / В. М. Федорчук – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 250 с.
2. Комунікативна компетентність педагога: Соціально-психологічний тренінг. – К.: Шк. світ, 2007. – 128 с. – (Б-ка «Шкіл. світу»). – с.122-127.
3. Психологічні тренінги в школі / Упоряд. Т. Шаповал. – К.: вид. «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 128 с. – (Б-ка «Шкіл. Світу»).

Інтернет-ресурси:

1. <https://dytpsycholog.com/2016/07/29/7->
2. <http://probapera.org/publication/13/25430/dobro-i-zlo.html>

План заняття:

I Вступна частина.....	30 хв
2.1 Вправа «Вступ» (2 хвилини)	
2.2 Вправа «Правила» (5 хвилин)	
2.3 Вправа «Клубок» (20 хвилин)	

¹ Тренінг (від англ. to train – навчати, тренувати) – це запланований процес, призначений надати, поновити знання та навички і перевірити ставлення, ідеї, поведінку з метою їхньої зміни чи оновлення;
Тренінг - це форма групової роботи, яка забезпечує активну участь і творчу взаємодію учасників між собою і з педагогом.

2.4 Гра-розминка «Броунівський рух» (3 хвилини)

II Основна частина.....55 хв

2.1 Інформаційне повідомлення «Притча про доброту» (8 хвилин)

2.2 Вправа «Очікування» (2 хвилини)

2.3 Вправа «Навіщо потрібна доброта?» (2 хвилини)

2.4 Вправа «Збери прислів'я» (10 хвилин)

2.5 Вправа «Кроки допомоги» (5 хвилин)

2.6 Вправа «Подарунок» (10 хвилин)

2.7 Вправа «Сонце доброти» (10 хвилин)

2.8 Мозковий штурм «Інтерв'ю» (5 хвилин)

2.9 Інформаційне повідомлення «Притча про двох вовків» (3 хвилини)

III Заключна частина.....5 хв

3.1 Вірш «Добро і зло» Георгія Грищенка (1 хвилина)

3.2 Підсумки (4 хвилини)

Для початку необхідно організувати простір. Бажано, щоб педагог та вихованці прибрали столи і сіли на стільці в одне загальне коло. Це сприяє створенню неформальної атмосфери, забезпечує можливість кожному бачити всіх учасників тренінгу, підкреслює рівнозначність позицій усіх учасників. Також це сприяє створенню атмосфери відкритості, розвитку довіри, уваги та інтересу учасників один до одного (додаток 1).

I Вступна частина

1.1 Вправа «Вступ» (2 хвилини)

Мета: привітання педагога з вихованцями, ознайомлення учасників з особливостями методики проведення заняття.

Інструкція: педагог: «Сьогодні перше заняття буде проходити у формі тренінгу. Перш ніж ми почнемо, хочу запитати: хто-небудь з вас брав участь в тренінгах? (Відповіді) Розкажіть про цей досвід. Що ви робили на занятті? Чи сподобалося вам?»(Відповіді).

Тренінг, перш за все, орієнтований на запитання та пошук. На відміну від традиційних, тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо.

Тренінг має свої особливості. До них належать:

- наявність постійної групи учасників;
- дотримання певних принципів групової роботи;
- певні організаційні умови, за яких проходять заняття (правила роботи групи, коло тощо);
- використання особистого досвіду та знань учасників.

Далі необхідно пояснити вихованцям кілька правил, на яких буде будуватися подальша взаємодія.

1.2 Вправа «Правила» (5 хвилини)

Мета: створення сприятливої атмосфери для навчання у тренінговій групі шляхом прийняття правил, яких має дотримуватися кожний учасник.

Обладнання та матеріали: фліп-чарт / дошка / ватман, крейда / маркери.

Інструкція:

Тренер звертається до групи з питанням: «Для чого в нашому житті існують різні правила?». Після відповідей учасників педагог пропонує прийняти правила роботи групи під час тренінгу, які записуються на фліп-чарті / дошці / ватмані.

Орієнтованими правилами тренінгу можуть бути такі:

1. «Тут і тепер» (говорити тільки про те, що думаєш і відчуваєш тут і тепер, під час спілкування в групі).
2. Щирість і відвертість (бути відвертим, не «грати»).
3. «Принцип Я» (говорити від свого імені «я вважаю ...», «я думаю ...», «хочу запропонувати ...»).
4. Активність (всі учасники залучаються до обговорення).
5. Повага (поважати кожного, хто говорить, вміти слухати, не перебивати).
6. Конфіденційність (все, що відбувається тут з іншими, не підлягає обговоренню за стінами аудиторії).

Або:

1. Бути позитивним.
2. Бути активним.
3. Говорити тільки за темою.
4. Говорити від свого імені.
5. Не критикувати: кожний має право на власну думку.
6. Зберігати конфіденційність.

1.3 Вправа «Клубок» (20 хвилин)

Мета: надання учасникам можливості познайомитися один з одним, створення дружньої атмосфери, покращення навичок уважного слухання.

Обладнання та матеріали: клубок ниток.

Інструкція. Запросіть вихованців стати в коло. Поясніть, що кожен матиме можливість перекинути клубок ниток незнайомому (або добре знайомому) учаснику, не випускаючи з рук свій кінець нитки. Продемонструйте це: киньте комусь клубок, представтесь та розкажіть коротко про себе, чим цікавитесь, чим любляете займатися (своє хобі). (Не забувайте при цьому тримати кінець нитки в руках!). Продовжуйте гру до того часу, доки усі учасники не будуть включені в «комунікативну павутинку».

Питання для обговорення:

- Що ви можете сказати про «комунікативну павутинку»? (тягнеться від одного до іншого; інколи може призвести до плутанини)
- Що станеться, якщо я потягну свій кінець пряжі? (інші відчують деякий тиск)

- Що відчувають інші, коли один з учасників роздратований або засмучений?

Після цього гра продовжується, але в зворотньому напрямку – починає той, хто спіймав клубок останнім. Коли він передає клубок іншому учаснику, то намагається згадати його ім'я та хобі.

Після того, як всі учасники прийняли участь, педагог пропонує всім поаплодувати.

Педагог ставить запитання:

- Які ваші враження від даного знайомства?

1.4 Гра-розминка «Броунівський рух» (3 хвилини)

Мета: активізувати учасників, створення обстановки довіри.

Ця вправа, як і попередня, є неодмінним етапом тренінгу, навіть, тоді, коли всі учасники тренінгу знайомі один з одним. Така взаємодія налаштовує учасників тренінгу на доброзичливість та приязність у ставленні один до одного.

Інструкція:

Педагог: «Уявіть, що ви – самотні атоми, а вони, як відомо, здатні з'єднуватися і утворювати молекули, які представляють собою досить стійкі з'єднання. Починається хаотичний броунівський рух, при цьому можливі легкі зіткнення один з одним. Будьте обережні. За моєю командою ви повинні з'єднатися в молекули, число атомів в якій я назву».

Через деякий час після початку педагог називає цифру, наприклад, «п'ять». Учасники складають групи по п'ять осіб. Порухавшись деякий час цільним з'єднанням, молекули знову розпадаються на окремі атоми. Потім, інша кількість атомів в молекулах і т.д., але не більше 4-5 разів. Вкінці можна назвати молекулу, в якій атомів рівно стільки, скільки учасників в групі.

II Основна частина

2.1 Інформаційне повідомлення «Притча про доброту» (8 хвилин)

Педагог зачитує притчу.

«Холодний ранок. Хлопчик, який підробляв продажем газет, щоб мати можливість оплатити проїзд до школи, зовсім знесилів, замерз і дуже зголоднів. Набравшись сміливості, він вирішив попросити їжі в найближчому будинку. Але коли йому відчинили двері, він посоромився і попросив тільки попити.

Молода жінка, глянувши на хлопчика, здогадалася, що він голодний і принесла йому велику склянку молока. Повільно хлопчик випив все молоко і запитав:

- Скільки я вам винен?
- Нічого, – посміхнувшись, відповіла жінка, – мама вчила нас не брати плату за добрі справи.
- Дякую, – тихенько сказав Павло Івченко (так звали хлопчика).

Йшли роки. Селище дуже змінилося. Та жінка постаріла і серйозно захворіла. Місцеві лікарі не в змозі були допомогти їй. Так вона потрапила в головну міську лікарню. Але і там лікарі сумнівалися в діагнозі.

Спеціально для консультації викликали доктора медичних наук. Як тільки доктор почув назву селища, звідки приїхала хвора, очі його засвітилися м'яким світлом. І він, ні секунди не зволікаючи, вирішив поглянути на пацієнтку.

Як ви, напевно, вже здогадалися, звали його Павло Івченко.

Увійшовши в палату, він одразу впізнав ту жінку та вирішив допомогти їй, чого б то не вартувало!

Багато сил і часу знадобилося на лікування рідкісної і непростой хвороби. Але лікар не втрачав надії і, врешті-решт, хвороба відступила.

Доктор медичних наук дав розпорядження, щоб рахунок за лікування жінки був попередньо показаний йому.

Отримавши рахунок, він написав щось внизу, і потім віддав, щоб його передали жінці.

Бідолаха розуміла, що з огляду на час, який вона провела в лікарні і всі ті ліки, які вона приймала, їй доведеться продати все майно, щоб заплатити.

Жінка глянула на рахунок. Цифри, цифри, цифри і раптом, увагу її привернув рядок дописаний внизу: «Оплачено повністю однією склянкою молока» і підпис лікаря Павла Івченка.

Бідна розчулена жінка відразу згадала того худенького хлопчика і склянку молока ...

Питання для обговорення:

- яка мораль притчі?

Носить в серцях любов і доброту і даруйте її оточуючим вас людям. Так, світ може здатися, на перший погляд, жорстоким і нещадним. Але це тільки на перший погляд. Якщо ви щиро несете в світ добро і любов, то ви отримуєте від світу в десятки разів більше.

Світ – це те, що у нас всередині, в серці.

Сьогодні темою нашого заняття є «Добрототворення – наша мета».

2.2 Вправа «Очікування» (2 хвилини)

Мета: отримання інформації про те, які знання та уміння вихованці вже набули і які хотіли б засвоїти під час заняття, на які позитивні зміни у собі вони сподіваються (поглиблення знань, набуття практичних умінь, зміна ставлень, переконань, зміна у поведінці тощо).

Інструкція: педагог запитує у вихованців що вони очікують від заняття? Вихованці по черзі (за годинниковою стрілкою) висловлюють свої очікування.

2.3 Вправа «Навіщо потрібна доброта?» (2 хвилини)

Педагог запитує в учасників «Навіщо потрібна доброта?» (очікувані відповіді вихованців: щоб було легше спілкуватися один з одним, щоб спілкування приносило радість).

Багато часу минуло, щоб люди зрозуміли, що потрібно бути добрим, уважним до інших людей, щоб жити в світі.

2.4 Вправа «Збери прислів'я» (10 хвилин)

Мета: активізувати групу.

Обладнання та матеріали: картки з прислів'ями, капелюх / пакет.

Інструкція:

1. Педагог обирає відомі прислів'я про добро й пише / друкує їх половинки на різних картках. Кількість карток має відповідати кількості учасників.
2. Картки опускають у капелюх. Кожен з учасників витягує наосліп картку.
3. Учасники намагаються відшукати серед членів групи власника другої половини прислів'я.

Для гарного товариша не шкода ні хліба, ні дозвілля.

Світ не без добрих людей.

Злий плаче від заздрості, а добрий – від жалю .

Лихо пам'ятається, а добро вік не забудеться.

Без товариша на серці заметіль.

Життя дане на добрі справи.

На добрий привіт – добра порада.

Тому важко, хто пам'ятає зло.

Хто швидко допоміг, той двічі допоміг.

Добрий людині і чужа хвороба до серця.

Старий товариш краще нових двох.

Початок прислів'я	Закінчення прислів'я
Для гарного товариша	на добрі справи.
Світ не без	нових двох.
Злий плаче від заздрості,	а добро вік не забудеться.
Лихо пам'ятається,	той двічі допоміг.
Без товариша	добрих людей.
Життя дане	на серці заметіль.

Тому важко,	не шкода ні хліба, ні дозвілля.
Хто швидко допоміг,	чужа хвороба до серця.
Добрій людині і	хто пам'ятає зло.
Старий товариш краще	а добрий – від жалю .

Питання для обговорення:

- В чому заключається суть прислів'їв, які ви склали? (учасники висловлюються по колу (за годинниковою стрілкою)).

За бажанням педагог-позашкільник може скористатися іншим переліком прислів'їв:

- *Де є добро, там зникає зло.*
- *Доброта закінчується радістю.*
- *Від доброго слова світ радіє.*
- *Доброму слову ціни нема.*
- *Доброта немає кордонів.*
- *Хто добре починає, той добре кінчає.*
- *Добрі діти доброго слова послухають.*
- *Добре слово – золотий ключ.*
- *Добро робити ніколи не пізно.*
- *Так треба жити, щоб нікому зла не чинити.*
- *Пошану і славу здобувають по краплях.*
- *Мудрим ніхто не вродився, а навчився.*
- *Привітному скрізь добре.*
- *Добро завжди сторицею повертається.*
- *Без відваги зазнаєш зневаги.*
- *Від своєї совісті не втечеш.*
- *Краще чесно, як безчесно.*
- *Справа розумом робиться.*

2.5 Вправа « Кроки допомоги» (5 хвилин)

Мета: формування в учасників добрих патернів поведінки.

Обладнання та матеріали: кошик з мудрими порадами.

Інструкція: педагог: «У мене є кошик, в якому знаходяться мудрі поради. Прошу кожного учасника витягнути по черзі пораду, озвучити її,

прокоментувати (за бажанням навести приклади з власного життя) та передати кошик далі по колу.

- Пам'ятай добро.
- Можна забути того, з ким разом сміявся, але ніколи не забувайте того, з ким разом плакав
- Будь вищим від усяких пліток, заздрощів, дрібних інтриг.
- Найкращі ліки від образи – прощення.
- Не втрачай самоповаги, умій володіти собою.
- Перш ніж щось сказати погане, згадай, що найкраще слово те, яке не сказане.
- Найкоротша відстань між людьми – усмішка. Частіше усміхайся.
- Якщо тобі погано, то це не причина, щоб задати страждань іншому.

Додатковий перелік порад:

- *Допомагай слабким, маленьким, хворим*
- *Жалій інших, а не себе*
- *Ніколи не заздри*
- *Бережи природу та охороняй її*
- *Шануй працю інших людей*
- *Допомагай друзям у біді*
- *Прощай іншим помилки*
- *Не будь жадібним*
- *Люби своїх батьків та близьких*

2.6 Вправа «Подарунок» (10 хвилин)

Мета: формування позитивної атмосфери в колективі вихованців, вчитися приймати і передавати невербальну інформацію, формувати мімічну та пантомімічну виразність.

Інструкція: кожний учасник тренінгу по черзі робить подарунок своєму сусідові ліворуч (за годинниковою стрілкою). Подарунок потрібно зробити мовчки, за допомогою міміки і жестів. Той, хто отримує подарунок намагається зрозуміти, що йому дарують. Коли всі отримають подарунки, діти по черзі висловлюються, які подарунки вони одержали. Якщо учасник тренінгу не може сказати, що йому подарували, відгадує група.

Питання для обговорення:

- Що дає нам виконання цієї вправи?

2.7 Вправа «Сонце доброти» (10 хвилин)

Мета: продовжити формувати поняття про добро.

Обладнання та матеріали: аркуші А-4 (промінці, коло для сонця), маркери.

Інструкція: педагог: «Давайте разом засвіtimo «Сонце доброти». Для цього на промінцях напишіть риси, які притаманні добрій людині. (Вихованці пишуть на сонячних промінцях риси доброї людини і приєднують їх до кола, утворюючи сонце)

-чуйність;

- жалість;
- милосердя;
- співчуття;
- співпереживання;
- відданість тощо.

2.8 Мозковий штурм «Інтерв'ю» (5 хвилин)

Мета: активізувати учасників групи.

Інструкція: педагог: «А тепер проведемо інтерв'ю. Дізнаємось, чого ніколи не робить добра людина. Починаємо такими словами:

- Добра людина ніколи не»

2.9 Інформаційне повідомлення «Притча про двох вовків» (3 хвилини)

Одного разу допитливий онук запитав у свого діда:

– Чому з'являються погані люди?

На це старець дав мудру відповідь. Ось що він сказав:

– Поганих людей на світі немає. Але в кожній людині присутні дві сторони: темна і світла. Перша – це прагнення до любові, добра, співчуття, взаєморозуміння. Друга ж символізує зло, егоїзм, ненависть, руйнування. Подібно двом вовкам, які постійно борються один з одним.

– Зрозуміло, – відповів хлопчик. – А хто ж перемагає?

– Все залежить від людини, – закінчив дід. – Завжди перемагає той вовк, якого годують більше.

Питання для обговорення:

- Чому вчить дана притча?

Ця притча вчить тому, що кожна людина обирає свій шлях самостійно і сама несе відповідальність за власні вчинки.

III Заклучна частина

3.1 Вірш «Добро і зло» Георгія Грищенка (1 хвилина)

Добро вмирає разом з нами,
 А зло продовжує ще жити
 Й брудними чорними руками
 Біду навколишнім творить.
 Бо люди довго пам'ятають
 Хто зло залишив по собі,
 Його нащадків зневажають,
 Бо їздить зло на їх горбі.
 Не дай нам, Боже, злу служити,
 А дай наснаги для добра,
 Щоб ближнього свого любити,
 Прийди щаслива пора.
 Коли навколо добрі люди
 У мирі, злагоді живуть,

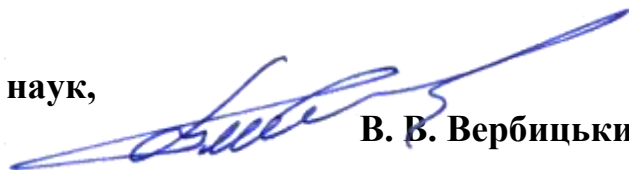
Панує благодать усюди
І навіть слів презлих не чуть.
Чи ця ідилія настане,
Чи все залишиться як є,
Залежить це від тебе, пане,
Чи подолаєш зло своє.

3.2 Підсумки (4 хвилини)

План-конспект:

1. Педагог роздає учасникам стікери (маленькі папірці з клейкою стрічкою) і просить написати на них свої враження та думки відносно сьогоденного заняття.
На виконання відводиться 1 хвилина.
2. Педагог пропонує по черзі кожному учаснику прочитати власні думки та враження від сьогоденного заняття.
3. Коли всі учасники прочитають свої висновки, педагог просить прикріпити їх на плакат / дошку, де зображено сито. Якщо очікування здійснились, то стікери з верхньої частини сита учасники опускають вниз. Розміщуючи свої папірці в нижню частину – під сито, педагог разом з вихованцями фіксують, який результат очікувань вихованців, що вони отримали за час роботи на занятті – що вони отримали, коли «просіяли» свої очікування.
4. Ведучий дякує учасникам групи за співпрацю, за активну участь у проведеному занятті, за приємне спілкування.
В кінці заняття ведучий пропонує всім поаплодувати. Оплески можуть супроводжуватись вигуками, які б передавали настрій учасників на даний момент.

**Директор НЕНЦ,
доктор педагогічних наук,
професор**

В. В. Вербицький

Розробник: Нестюк Г. О., методист НЕНЦ